Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 72/2020 vp eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira esittää hallituksen esityksestä ja sen liitteenä olevasta asetusluonnoksesta kirjallisena asiantuntijalausuntona seuraavat huomiot:

Säännösten tarkkarajaisuus

Esitys sisältää yksityiskohtaisia vaatimuksia ravitsemisliikkeille korostaen kuitenkin ravitsemisliikkeiden ensisijaista vastuuta. Vastuu korostuu erityisesti asetuksen vaatimuksissa, jotka eivät melko avoimina säännöksinä ohjaa elinkeinonharjoittajaa käytännön toiminnassa riittävästi, vaan jättävät paljon varaa tulkinnalle. Esimerkiksi riittävää etäisyyttä ei ole esityksessä määritelty tarkemmin, joka tuo epävarmuutta sekä elinkeinolle että valvovalle viranomaiselle ja mahdollistaa tulkintaerimielisyyksien syntymisen.

On todennäköistä, että suurin osa ravitsemisliikkeistä toimii vastuullisesti ja ryhtyy vaikuttaviin sekä omatoimisiin toimenpiteisiin tartuntataudin leviämisen estämiseksi, mutta valvontaviranomaisten saamaan alkoholilain käytännön valvontakokemukseen perustuen tulee elinkeinonharjoittajien joukossa olemaan myös niitä, jotka hakevat rajoitustoimien rajoja viranomaisia työllistävillä sanktio- ja tuomioistuinprosesseilla. Valvovalle viranomaiselle esitetty 58 b §:n sanktiomahdollisuus on muuhun ravintolatoimintaa säätelevään normistoon verrattuna varsin nopeakäyttöinen ja elinkeinonvapauden ytimeen pureutuva. Tulkintaan liittyvien tuomioistuinprosessien ehkäisemiseksi ja tartuntataudin tehokkaan ehkäisyn mahdollistamiseksi lain ja asetuksen vaatimusten tulisikin olla kaikilta osin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty.

Valvonta

Ehdotettujen rajoitusten ja velvollisuuksien valvonta säädettäisiin aluehallintovirastojen tehtäväksi. Aluehallintovirastoilla on lähtökohtaisesti laaja-alaisina asiantuntijavirastoina hyvät edellytykset valvonnan toteuttamiseen. Ravintolavalvontaa tekevät alkoholihallinnon virkamiehet eivät kuitenkaan ole tartuntatautilain asiantuntijoita, joten aluehallintovirastojen sisäinen ja ulkoinen yhteistyö tartuntatautiasiantuntijoiden kanssa korostuu.

Elinkeinovaikutusten ohella tulee myös huomioida pitkittyneen tilanteen vaikutukset ohuisiin viranomaisresursseihin, ja taata aluehallintovirastoille myös taloudelliset mahdollisuudet valvoa ehdotettuja rajoituksia iltaisin ja viikonloppuisin eli silloin kun ravintoloissa on asiakkaita. Taustana riittävälle resurs-

soinnille on se, että aluehallintovirastojen alkoholihallintojen resursseja on vähennetty merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Poliisiviranomaisen roolia tulisi korostaa esityksessä yleistä järjestystä ja turvallisuutta valvovana viranomaisena niin, että poliisilla olisi mahdollisuus valvoa asetettavia rajoituksia myös omatoimisesti, ei vain aluehallintoviraston pyynnöstä. Aluehallintovirastolle tulisi myös asettaa realistinen mahdollisuus virka-apuun poliisilta ilman tarveharkintaa. Ehdotetun 58 b §:n 2 momenttia tulisikin Valviran näkemyksen mukaan muokata niin, että sana ”tarvittaessa” poistetaan.

Käytännön vaatimuksista

Esityksessä velvoitettaisiin ravitsemisliikettä laatimaan suunnitelma siitä, miten kyseinen ravitsemisliike ehkäisee toimipaikassaan viruksen leviämisen. Tämä suunnitelma tulisi olla myös asiakkaiden nähtävillä. Valvira pitää ehdotusta erittäin kannatettavana ja näkee, että asiakkaille nähtävillä pito voisi olla jopa laajemmin velvoitettu, kuten ravintolan internetsivuilla tai ikkunassa niin, että suunnitelma olisi nähtävillä ennen ravitsemisliikkeeseen saapumista. Tämä kannustaisi elinkeinonharjoittajia laatimaan suunnitelmat tehokkaasti, sillä esimerkiksi yli kaksi vuotta sitten voimaan tulleen uuden alkoholilain vaatima kirjallinen omavalvontasuunnitelma on edelleen valitettavasti joillakin alkoholitoimijoilla laatimatta.

On luonnollista, että elinkeinonharjoittajat tulevat vaikeassa taloustilanteessa maksimoimaan toimintamahdollisuuksiaan. Esitetyt rajoitukset saattavat lupa- ja valvontaviranomaisen näkökulmasta tarkoittaa lisääntyviä elinkeinonharjoittajien hakemuksia asiakaspaikkojen kasvattamiseksi ja muun muassa entistä täydempien terassien valvontaa. Julkisuudessa olleista näkemyksistä huolimatta esitys rajoittaisi myös terassien toimintaa ja käytännössä myös asiakkaiden enimmäismäärää, sillä vaatimukset istumapaikkaan ja riittävään etäisyyteen koskisivat myös terassia. Sisä- ja ulkotilaa ei ole esityksessä määritelty tarkemmin ja tulkintatarvetta tulee esimerkiksi erilaisten lasiterassien osalta. Koronavirusepidemian leviämisen tehokkaan estämisen ja tulkinnanvaraisten toimintamallien ehkäisemiseksi Valvira esittää, että asiakaspaikkojen määrästä säädettäisiin selkeästi ja johdonmukaisesti esimerkiksi yksi asiakas kahta neliömetriä kohden sekä sisällä että ulkona.

Valvira kiinnittää myös huomiota asetusluonnoksen 4 §:n 1 momenttiin, jossa todetaan, että ravitsemisliikkeen kaikilla asiakkailla tulee olla oma istumapaikkansa pöydän tai sitä vastaavan tason ääressä, ja että asiakas ei saa annostella ruokaa ja juomaa itse muualla kuin omassa pöydässään. Mikäli halutaan rajoittaa liikkumista ravitsemisliikkeessä, ehkäisisi selkeä pöytiintarjoiluvaatimus tarpeetonta jonottamista ja liikkumista anniskelupaikan sisällä. Samoin 4 §:n vaatimuksena on annostella ruoka ja juoma omalla istumapaikalla, eli siitä ei säädetä, missä ruuan tai juoman nauttii. Koska Valviran käsityksen mukaan tavoitteena on nimenomaan ehkäistä ylimääräistä liikkumista anniskelupaikassa, olisi pykälään lisättävä sana ”nauttia”.

Tavoitteet ja seuranta

Valvira pitää hallituksen esityksen tavoitteita perusteltuina ja kannatettavina koronavirusepidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Kokonaisuutena arvioiden hallituksen esityksessä esitetään osin tiukempaa ravitsemisliikkeiden toimintaa rajoittavaa sääntelyä kuin verrattuna joihinkin toisiin asiakastoimialoihin, kuten esimerkiksi kuntosaleihin, uimahalleihin tai huvipuistoihin. Valvira pitää tärkeänä, että nyt esitettävien rajoitusten edellytyksiä seurataan voimaantulon jälkeen suhteessa epidemian etenemiseen säännöllisesti, muiden toimialojen rajoitukset huomioiden johdonmukaisesti ja tarvittaessa nopeasti reagoiden.

Ratkaisija: Kujala Ritva
Virka-asema: Hallintojohtaja
Esittelijät:
Kunnas Kari, Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lisätietoja lausunnosta antaa: Ryhmäpäällikkö Kari Kunnas, kari.kunnas(at)valvira.fi, p. 0296 209 610